

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ОНЛАЙН-SERVICE LEARNINGAPPS

FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE OF STUDENTS WITH THE HELP OF ONLINE SERVICE LEARNINGAPPS

У статті розкрито можливості використання міжнародного онлайн-сервісу LearningApps, створеного для підтримки процесів навчання та викладання у формуванні соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників. Наведено його характеристику коротку, зазначено переваги використання в навчальному процесі закладу вищої освіти. Визначено, що цей ресурс може застосовуватися викладачем під час лекційних, практичних занять, у процесі виконання студентами самостійної роботи, у позааудиторній роботі, як інструмент самооцінки. Зокрема, під час лекційного заняття (викладачем) – для перевірки теоретичних знань студентів та рівня засвоєння ними змісту нового програмного матеріалу, його закріплення, активізації студентської аудиторії, формування комунікативних здібностей у здобувачів вищої освіти. Під час практичного заняття (студентом) – як індивідуальна чи групова форма опрацювання та представлення матеріалу із проблеми дослідження (на етапі підготовки до заняття та безпосередньо в аудиторії). Наголошено, що в контексті формування соціальної компетентності, під час виконання групових завдань у студентів відпрацьовуються навички міжособистісної взаємодії, обстоювання й аргументування власної думки; формується вміння знаходити взаєморозуміння, спільну мову; стимулюється розвиток мотивації до навчання та майбутньої професійної діяльності; формуються внутрішні настановлення на розширення світогляду, самонавчання, саморозвиток тощо. З'ясовано, що застосування сервісу LearningApps у самостійній роботі сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти вміння аналізувати, систематизувати, виділяти головне. У позааудиторній – активізації учасників, створенню потрібної атмосфери під час заходів тощо. Окреслено механізм розробки вправ за допомогою інтерактивного модуля LearningApps. Подано зразки завдань, розроблених для студентів за шаблонами «Знайди пару», «Класифікація», «Просте упорядкування», «Вільна текстова відповідь», «Вікторина».

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, фахова підготовка, соціальна компетентність, майбутній соціальний

працівник, онлайн-сервіс LearningApps, інтерактивні вправи.

In the article, the author reveals the possibilities of using the international online service LearningApps in the formation of social competence of future social workers. The scientist gives a brief description of it and notes the advantages of using it in the educational process of an educational institution. He notes that this resource can be used by the teacher during lectures or practical classes, in the process of students' independent work, in extracurricular activities, as a tool of self-assessment. In particular, the teacher can use it during the lecture to test students' theoretical knowledge and the level of mastering the content of new program material, its consolidation, activation of the student audience, the formation of communication skills in higher education. The student can use it during the practical lesson as an individual or group form of elaboration and presentation of material on the research problem (at the stage of preparation for the lesson and directly in the classroom). The author of the article emphasizes that in the context of the formation of social competence, during the performance of group tasks, the skills of interpersonal interaction, defending and arguing one's own opinion are practised; the ability to find mutual understanding, a common language is formed; norms and rules of behaviour in cyberspace are mastered; stimulates the development of interest, motivation for learning and future professional activity; students form internal attitudes to expand their worldview, self-study, self-development, etc. The author notes that the use of the LearningApps service by students in independent work contributes to the formation of their ability to analyze, systematize, and highlight the main thing. The use of the service in extracurricular activities helps to activate the participants, create the right atmosphere during the event and more. In the article, the author outlined the mechanism of developing exercises using the interactive module LearningApps. The researcher presented samples of tasks developed for students according to the templates "Matching Pairs", "Group assignment", "Simple order", "Freetext input", "Multiple-Choice Quiz".

Key words: information and communication technologies, professional training, social competence, future social worker, online service LearningApps, interactive exercises.

УДК 378.035
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-1.43>

Сидорук І.І.,
канд. пед. наук, доцент,
докторант кафедри соціальної роботи
та педагогіки вищої школи
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодення диктує необхідність вироблення закладами вищої освіти нових підходів до підготовки фахівців. Актуальності набувають особистісно орієнтоване, студентоцентроване навчання. Здобувачі вищої освіти стають активними учасниками навчання та вибору індивідуальної траєкторії свого професійного становлення, суб'єктами діяльності, співавторами творчості. Водночас виникає потреба у створенні умов для самоосвіти, саморозвитку, самореалізації май-

бутніх фахівців. Модернізації потребують і засоби підготовки спеціалістів нової формації. У руслі означеної проблеми актуальності та перспективності набуває питання застосування інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у практиці вищої школи. Їхня важливість зумовлена: наявністю функцій, що сприяють підвищенню ефективності організації навчання; автоматизацією управлінської діяльності та раціональною організацією освітнього процесу; забезпеченням диференціації навчання; урізноманітненням форм

подання інформації; можливістю багаторазового повторення елементів навчального матеріалу; активізацією навчально-пізнавальної діяльності та самостійної роботи студентів; формуванням позитивної мотивації навчання; розвитком у студентів мислення, логіки, уміння аналізувати й синтезувати інформацію, робити висновки; удосконаленням системи контролю знань; формуванням навичок пошукової діяльності; доступністю та збільшенням інформаційної насиченості навчального матеріалу; забезпеченням наочності навчального матеріалу; можливістю здійснення рефлексії, створення умов для забезпечення власної траєкторії навчання для студента [5, с. 43].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив зростання інтересу науковців до проблеми впровадження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі вищої школи в підготовці фахівців різних галузей знань. У контексті нашого дослідження зазначимо, що проблеми ролі, місця ІКТ у формуванні компетентностей фахівців соціономічних професій розкривають праці Л. Дітковської [4], В. Балахтар [1]. Учені Н. Волкова та Л. Верченко [2] у власних наукових розвідках порушують проблему розвитку соціально-комунікативної компетентності майбутніх викладачів вищої школи засобами веборієнтованих технологій, зокрема засобами сервісу LearningApps.org. Досліджує інтерактивне середовище LearningApps, розглядає його як інструмент викладу теоретичного матеріалу у процесі фахової підготовки студентів М. Сабліна [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У результаті аналізу наукових досліджень знаходимо також праці, які розкривають особливості застосування ІКТ у професійній діяльності соціальних працівників у роботі з різними категоріями клієнтів. Проте, незважаючи на актуальність порушеної у статті проблеми, наявні вагомні напрацювання, мусимо констатувати, що проблема формування компетентностей, зокрема соціальної, у майбутніх соціальних працівників засобами ІКТ загалом і за допомогою онлайн-сервісу LearningApps зокрема не була об'єктом спеціального вивчення.

Мета статті – розкрити можливості онлайн-сервісу LearningApps у формуванні соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивний модуль LearningApps.org – ефективний міжнародний онлайн-сервіс для підтримки процесів навчання та викладання (як самостійно, так і за посередництва викладача), який має повнофункціональний україномовний інтерфейс. Користувачі можуть створювати нові модулі із застосуванням вбудованого конструктора завдань та шаблонів або працювати з уже наявними модулями, модифікувати їх, інтегрувати в інші сайти, експортувати створені ресурси та завантажувати у форматі SCORM. Готові роботи згруповані за темами. Ресурс працює онлайн і офлайн.

В асортименті сервісу LearningApps [8] понад тридцять різновидів шаблонів інтерактивних вправ різних типів в ігровому форматі для актив-

Рис. 1. Шаплони інтерактивних вправ мережного засобу LearningApps.org

ного навчання, зокрема й самостійного, перевірки знань студентів та інструментів для опитування, організації чату, спільної роботи над календарем, ведення записів у віртуальному блокноті, оголошень (рисунки 1). Вправи за складністю є різними, що уможливило їх застосування як рівневих завдань, етапів проходження ігрової траєкторії на занятті за геймофікованим сценарієм [3, с. 12]

(тестові форми, групові форми, пошукові форми, вікторини, проблемні форми). Їх опис і зразки можна попередньо переглянути перед створенням власного навчального ресурсу. Усі вправи оцінюються. Шаблони тестових завдань передбачають: одну або декілька правильних відповідей, встановлення відповідності, уведення текстової інформації. Перевагою сервісу LearningApps є те, що шаблони вправ мають привабливе оформлення, дозволяють включати елементи інтерфейсу (маркери реакцій на правильні та неправильні відповіді), які справляють позитивний емоційний вплив на студентів. Формуванню позитивних емоцій сприяють ігровий характер багатьох вправ, включені в шаблони вказівки, які дають змогу виправити помилки [7, с. 168–169].

Механізм створення вправ надзвичайно простий. Необхідно дотримуватися алгоритму, заповнювати всі необхідні поля у формі шаблону. По завершенню роботи розробник має можливість переглянути її завдяки функції «попередній перегляд». Ураховуючи зміст завдання, є можливість додати текст, зображення, звук, відео, опис завдання, довідку, передбачити зворотний зв'язок. Потім вправу необхідно зберегти й, за бажанням, зробити доступною для користувачів онлайн-сервісу. У такому разі вправа з'явиться у вкладці «Усі вправи».

Застосування мережного засобу LearningApps у навчальному процесі сприяє реалізації когнітивних цілей на рівнях знання, розуміння, застосування (залежно від характеру завдання); кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу; активізації мисленнєвої діяльності студента; забезпеченню емоційного компонента заняття; підготовці до майбутньої професійної діяльності [3, с. 19]; організації кооперативної діяльності на занятті, формуванню у студентів командних навичок роботи; розвитку активності, мотивації, особистісної рефлексії.

У контексті формування соціальної компетентності студентів цей ресурс може застосовуватися викладачем під час лекційних чи практичних занять, у процесі виконання студентами самостійної роботи, як інструмент самооцінки. Зокрема, під час лекції він дасть змогу зробити заняття гнучкішим, полегшить сприйняття матеріалу, сприятиме розвитку у студентів мотивації (наприклад, до навчання, самонавчання) і фор-

Рис. 2. Приклад інтерактивної вправи за шаблоном «Знайди пару»

Рис. 3. Приклад інтерактивної вправи за шаблоном «Класифікація»

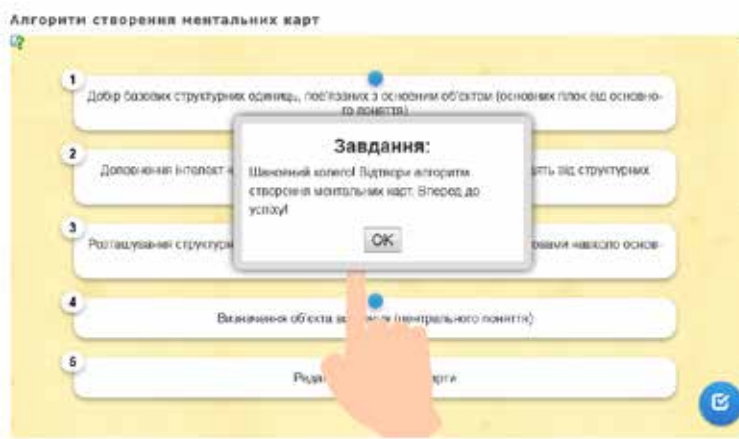

Рис. 4. Приклад інтерактивної вправи за шаблоном «Просте упорядкування»

муванню внутрішніх настановлень (наприклад, на розширення наукового світогляду, саморозвиток). Сервіс LearningApps може застосовуватися викладачем для перевірки теоретичних знань студентів (наприклад, щодо змісту соціальної компетентності, глибини розуміння змісту поняття), їх закріплення; активізації студентської аудиторії. Під час виконання завдань у групах за посередництва цього ресурсу відпрацьовуються навички міжособистісної взаємодії, формуються комунікативні здібності, уміння обстоювати й аргументувати свою думку, знаходити взаєморозуміння, спільну мову, опановуються норми та правила поведінки у віртуальному просторі тощо. Також може використовуватися студентами для підготовки до практичного заняття як форма опрацювання та представлення навчального матеріалу із проблеми дослідження, обміну інтерактивними завданнями.

Використання сервісу LearningApps у самостійній роботі студентів створює можливість реалізації авторського підходу у формулюванні завдань (у відборі вихідного матеріалу, його змісту, підборі форми представлення), сприяє формуванню вмінь аналізувати, систематизувати, виділяти головне. Отже, інформація, отримана студентом завдяки власній праці, набуває особливої цінності, а робота з комп'ютером підвищує якість виконання навчальних завдань [7, с. 168].

У позааудиторній роботі інтерактивний модуль може використовуватися як засіб активізації учасників під час проведення заходів різного спрямування; подачі інформації в ігровій формі; створення потрібної атмосфери у студентському середовищі; гуртування колективу тощо. Нижче представимо деякі зразки інтерактивних вправ, які можуть використовуватися для формування соціальної компетентності студентів.

Зокрема, за допомогою вправи, створеної за шаблоном «Знайди пару», під час опрацювання теми «Міжособистісна взаємодія» студенти мають встановити відповідність між функціями міжособистісної взаємодії (за В. Куніциною) та їх означеннями (рисунок 2). Щоб виконати завдання, необхідно за допомогою лівої кнопки миші з'єднати відповідні складники. Розробник, на етапі створення вправи, вказує, чи пари залишаються після введення правильної відповіді, чи зникають з екрана. Якщо пари складені неправильно, вони світяться червоним кольором. Можна додавати зайві елементи, які не належать до рішення.

За допомогою шаблону «Класифікація» під час опрацювання теми «Невер-

бальна комунікація» студентам треба систематизувати види невербального повідомлення відповідно до однієї із систем (оптико-кінетична, акустична, такесика, ольфакторна) (рисунок 3). Тло вправи поділено на чотири сектори, що відповідають вищезгаданім системам. Відповідний вид невербального повідомлення пропонується розмістити, перетягнувши його за допомогою лівої кнопки миші на відповідний сектор. Потрібно скласти пари до того моменту, поки не знайдено всі правильні відповіді. Шаблон вправи доцільно використовувати для самооцінки або групової роботи в аудиторії.

Під час ознайомлення з методикою побудови ментальних карт для перевірки засвоєного матеріалу студентам можна запропонувати інтерактивну вправу за шаблоном «Просте впорядкування» – відтворити алгоритм створення ментальної карти (рисунок 4). Для цього необхідно за допомогою лівої кнопки миші перемістити необхідний елемент (у нашому разі – етап) та розмістити його у правильному порядку. Вправа виконується, доки правильне рішення не буде знайдено.

Виконання вправи «Від компетенції до компетентності», створеної за шаблоном «Вільна текстова відповідь», дає змогу оцінити розуміння сту-

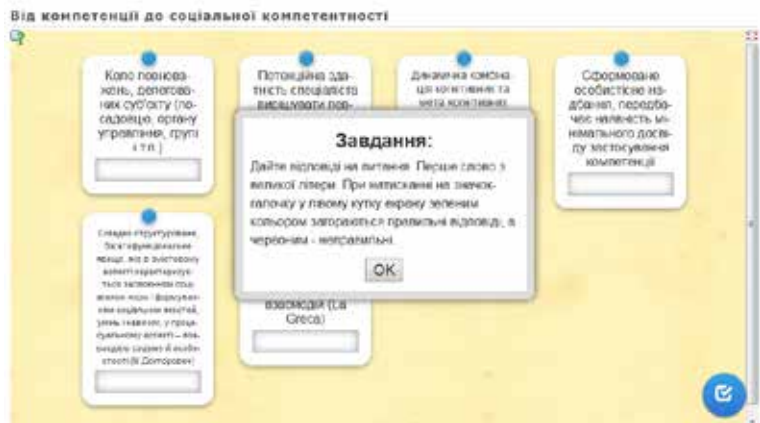

Рис. 5. Приклад інтерактивної вправи за шаблоном «Вільна текстова відповідь»

Рис. 6. Приклад інтерактивної вправи за шаблоном «Вікторина»

дентами таких базових понять, як «компетенція», «компетентність», «соціальна компетентність» (рисунки 5). У процесі виконання, під час запуску завдання, виконавець бачить на екрані інструкцію: «Дайте відповіді на питання. Перше слово з великої літери». За допомогою опції «налаштування» можемо задати механізм уведення відповіді – абсолютний збіг зі зразком або достатність певного тексту. Натискання на значок-галочку у лівому кутку екрана дає змогу перевірити правильність відповіді (правильні – загоряються зеленим, неправильні – червоним кольором).

Під час опрацювання теми «Соціальні конфлікти» студентам необхідно створити тести за допомогою шаблону інтерактивної вправи «Вікторина». Потім пропонуємо обмінятися розробленими завданнями з одногрупниками та розв'язати їх (наприклад, для закріплення знань із теми) (рисунки 6). Конструктор для створення вікторин пропонує такі їх види: з однією правильною відповіддю та із множинним вибором. По завершенню тестування подається статистичний звіт щодо кількості правильних і неправильних відповідей, а також з'являється додаткове повідомлення, передбачене розробником гри.

Висновки. Практика засвідчила, що використання онлайн-сервісу LearningApps є доцільним у процесі формування складників соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників, оскільки дає змогу: активізувати внутрішню пізнавальну мотивацію студентів (мотиваційно-ціннісна складова частина у структурі соціальної компетентності); набути знань щодо змісту самої компетентності, з основних сфер діяльності (академічна, професійна та соціальна), сформулювати вміння та навички цілепокладання, прогнозування, проєктування, підвищити соціальну активність шляхом участі в різних проєктах та заходах (когнітивно-діяльний компонент у структурі соціальної компетентності); залучити студентів до міжособистісної взаємодії у процесі групової роботи, роботи в міні-групах, перенести способи діяльності в нові ситуації, розвинути особистісну рефлексію, емоційний інтелект, навички самопрезентації, комунікатив-

ність тощо (особистісно-рефлексивний компонент у структурі соціальної компетентності).

Перспективи подальших досліджень убачаємо у використанні інших онлайн-сервісів в освітньому процесі вищої школи в підготовці майбутніх соціальних працівників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балахтар В. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на формування професійної компетентності особистості фахівця соціальної роботи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 66. № 4. С. 93–104.
2. Волкова Н., Верченко Л. Розвиток соціально-комунікативної компетентності майбутніх викладачів вишу засобами веборієнтованих технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70. № 2. С. 194–204.
3. Дидактичні матеріали до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні студентів суспільно-гуманітарного профілю в закладах вищої освіти : навчально-методичний посібник / уклад. Ф. Майнаєв, Л. Рибалко. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. 66 с.
4. Дітковська Л. Організаційно-педагогічні умови формування ІКТ-компетентності майбутніх соціальних працівників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2013. № 21. С. 36–46.
5. Горбатюк Р., Дудка У. Підготовка майбутніх фахівців економічних спеціальностей засобами онлайн-сервісу LearningApps. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2019. Vol. 7. Iss. 3. P. 42–56.
6. Сабліна М. Інтерактивне середовище LearningApps як інструмент викладу теоретичного матеріалу у процесі фахової підготовки студентів. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2017. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2017_3_21.
7. Станіславова Л. Формування мотивації студентів до вивчення культури мови з використанням ІКТ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. Вип. 68. С. 166–169.
8. Learning.Apps.org. URL: <https://learningapps.org/about.php> (дата звернення: 11.06.2020).